

Emlékezzünk régiekről

Scholz László visszaemlékezése életútjára

Evangelikus Missziói Központ

Budapest

2005

Emlékezünk régiekről

Scholz László visszaemlékezése életútjára

Evangélikus Missziói Központ
Budapest
2005

Szerkesztés: **Szeverényi János**

Az előkészítésben segítettek: **Mesterházy Ákosné Scholz Júlia,
Veperdiné Scholz Mária, Veperdi Zoltán, Vida András,
Donku Éva, Szeverényi Máté, Péteri Annamária**

Nyomdai előkészítés: **Gonda József**

Nyomda: **SDP Hungária Kft.**

Kiadó: **Evangélikus Missziói Központ és a
Magyarországi Evangélikus Rádiómisszió**

ISBN 963 217 713 4

Megvásárolható:

Huszár Gál Papír- és Könyvesbolt

1054 Budapest, Deák tér 4.

Telefon: (1) 266-6329

Evangélikus Missziói Központ

1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38-40.

Telefon: (1) 400-3057

A kelenföldi szeretetvendégség videófelvétele megrendelhető az
Evangélikus Missziói Központnál.

Tartalomjegyzék

Előszó	5
Emlékezzünk régiekről	9
Függelék	
A tékozló fiú atyja viszontlátásakor	37
Mit jelentett ebben a családban felnőni?	40
Négysoros versek	44
Képek	45

**„Nagyobb az, aki bennetek van,
mint az, aki a világban van.”**

János első levele 4, 4b

2002. esztendő december 7-én különleges alkalomra gyűltünk össze a Kelenföldi Egyházközség tanácstermében.

A meghívó így nézett ki:

SZERETETVENDÉGSÉG

2002. december 7.

SCHOLZ LÁSZLÓ

*evangélikus lelkész életútja,
különös tekintettel verseire*

Az alkalom este 17.30 órakor kezdődik a Kelenföldi Evangélikus Gyülekezet (Budapest, XI. ker. Bocskai út 10.) tanácstermében.

A terem csordultig megtelt. Ünnepeles, családias atmosféra várta Scholz László evangélikus lelkészt. Idős korára való tekintettel már évek óta nem vállalt nyilvános szolgálatot, de

most mégis engedett a hívó és kérő szónak: eljött, hogy szeretetvendégség keretében elmesélje életét, nyolc szakaszban, versei kíséretében.

A kezdő ének a „Szép hajnalszugg...” kezdetű volt, melynek szövegét az est vendége írta. A bevezető áhítatot én magam tartottam. Az imádság „kötött” része az Ézsaiás könyve 12. fejezetéből való „Istent magasztaló ének” volt, melyben azt is olvassuk: „énekem az Úr.” Ez a bizonyágtétel lett annak az 1947-ben kiadott evangélizációs énekfüzetnek a címe, amelybe Scholz László is több szöveget írt.

A bevezető szavakat követte a családtagok különböző szolgálata: ének, zene, emlékező szavak a korabeli családi életre.

Különös színt adott az alkalomnak annak az „ifjúsági éneknek” az előadása, melyet valamikor Bence Gábor, a kelenföldi gyülekezet karvezetője és Laci bácsi írt (Krisztus elfödött lábnyomát – Új ének). A verseket Sellei Zoltán előadóművész mondta el.

Könyvecskénk fő tartalma Scholz László visszaemlékezése életútjára. A függelékben közlünk néhány fényképet az estről, Veperdiné Scholz Mária visszaemlékezését és Laci bácsi néhány újabb kori „négyesorosát”.

Hirdesse ez a tanúságtétel Isten megtartó szeretetét, hogy „Ő mégis nagyobb a mi szívünknel” (1 János 3,20) és nagyobb az, aki bennünk lakik, mint az, aki pusztít, rombol a világban és ha beengedik, még az egyházban is.

Hét vagy nyolc éves fiúcska voltam, amikor Édesanyánk maga köré gyűjtötte gyermekeit egy este és megtanított egy csodaszép éneket. Megvallom gyermekszívemet mélyen érintette a szöveg, amelyről akkor nem tudtam, hogy Scholz László írta: A tékozló fiú atyja viszontlátásakor. Dallamát Weltler Jenő komponálta. A háború utáni evangélizációs alkalomra készült az ének, amikor Budapest jó néhány templomában egy időben a tékozló fiú története alapján folyt az igehirdetés. Később tudtam meg, hogy Édesapámhoz is kötődött ez az ének. A békéscsabai városi színházban adták elő három estén keresztül „táblás” ház előtt valamikor a KIÉ-s fiatalok a jézusi példázat színdarab változatát. A főszereplő apám volt, aki a darab végén ezt az éneket adta elő. Azóta én is tanítottam már többfele az országban.

Így száll az áldás – egy éneken keresztül is „nemzedékről nemzedékre”.

Istennek köszönjük meg Scholz Lászlót, akit adott ennek a kis küszködő egyháznak és hazának, mint igehirdetőt, evangélistát, tanítót, teológust, énekszerző költőt, egyház-, gyülekezet- és templomépítőt.

2005. Vízkereszt ünnepén

Szeverényi János
missziós lelkész

Emlékezzünk régiekről

Szeretett Kelenföldi Gyülekezet, kedves Testvérek és jelenlevő Szeretteim!

„Leülök a virág mellé és elbeszélgetek vele” – írja Petőfi fiatal korában, aztán így folytatja: „Szerelmet is vallok neki és megkérdem, engem szeret-e”? Ilyesféleképpen gondolkodom most erre a szeretetvendégségre, amelyre meghívtatok, nem előadást tartani, hanem elbeszélgetni egymással szeretetben. Hiszen a gyülekezet is Isten virágoskertje, és azok a versek is, melyeket kértetek tőlem életutam fényképeképpen, tulajdonképpen virágok. Ülünk le hát a virág mellé, és beszéljünk el velük!

Még azért hadd fűzzem hozzá, hogy ezek csak virágok. Életemnek az egész pályáját azért többnek tartom. Legfőképpen Isten igéjének a hirdetője lehettem több mint egy fél évszázadon keresztül. Az „Inségeseknek szabadítója” című, éppen 60 évvel ezelőtt megjelent prédikációs kötetem bevezetőjében három dolgot említettem. Az egyik az, hogy az igehirdetésnek

objektívnek és teológainak kell lennie. Azt az ígét, amelyet felolvasunk, alaposan megérteni, magyarázni és továbbadni, ez a legfőbb dolog.

Másodiknak neveztem a homiletikai munkarészt, ami annyit jelent, hogy akikhez éppen szólunk, azoknak az evangéliumot illő módon kell hirdetni. Ebben a kötetben ifjúsági, temetési, gyülekezeti igehirdetések voltak, és szép számmal fiatal koromnak a rádiós prédikációi.

Végül harmadszor azt jegyeztem meg, hogy ráfért a ráspoly a mi igehirdetésünk nyelvezetére. Persze nemcsak akkor fért rá, ráfér ma is, egészen bizonyosan. Nem szabad akárhogy Isten ígétét hirdetni, hevenyészve, elsietve, esetleg porosan vagy sárosan, hanem szép csillagfényben, ahogyan majd énekelni is fogjuk (Énekeskönyv 397.). Ennyit bevezetésül.

És most térjünk rá az életútra, amelyet versekben szeretnék megmutatni, és nagyon hálásan köszönöm kedves testvérünknek, Sellei Zoltánnak a megjelenését, aki bizonyára még szobárára teszi a verseket.

Először is *életemnek a tavaszáról* beszélek. Három hely az, amit megjelölhetek: a Fasori Gimnázium, a Soproni Teológia és a Deák téri szószerk.

Amikor tízéves koromban édesanyám bevitt a Fasori Gimnáziumba – egész közel laktunk akkor – Dr. Hittrich Ödön, a neves latin és görög tudós, igazgató fogadott bennünket szobájában. Felállt az íróasztala mellől, odajött hozzám, az ismeretlen gyermekhez, kezét fogott velem, és azt mondta: Isten hozott, édes fiam! Ezt nem lehetett elfelejteni. Ez volt a Fasor! Sok híres tanára volt, nem számolhatom meg most őket, csak a magam témájához kettőről emlékezem.

Dr. Rempört Elek Eötvös-kollégista volt, és akkor jött a Faszorba latin–magyar tanárnak, amikor én első osztályba kerültem, és ott ültem az első padban. Ő az első pad előtt sétált, mosolyogva nézett reám, és mindjárt az első órán egy közmondással kezdte: „Aurora musis amica” (A hajnal a múzsáknak a barátnője). Ő maga is versíró volt, Vathy Elek néven kötete is jelent meg később. De akkor mintha megsejtette volna velem ott az első padban, hogy lesz nekem is valami közöm a múzsákhoz. Ötödik osztályban azután tagja lettem az Arany János önképzőkörnek, amelyben verseket olvastunk, sajátjainkat is, valamint novellákat. Egymást bíráltuk, és ő volt a vezetőnk.

Nagyszerű emlékem jut még eszembe, ez jóval későbbi. Amikor már tanártársak voltunk, egyszer Sopronból jövet meglátogattam őt otthonában a Ság hegy alatt. Azt mondta: Lacikám, írjunk egy közös verset. Két sort ő írt, két sort én hozzá, egymást követően a gondolatainkban. Sajnos nincs meg ez a vers, de emlékezetemben van.

Ő volt azután az, aki különórákon gyorsírásra is megtanított bennünket. Életem legnagyobb ajándékai közé tartozik a gyorsírás. Sokszor egy előadást fél óra alatt megírtam, mert gyorsan futottak a tollam alatt a gondolataim. Ez volt Rempört Elek.

A másik, akit megemlítek, Bereczki Sándor, a vallástanárunk volt. Akkor már idősebb ember volt, 12 osztályt tanított heti két órában hétfőtől szombatig. Hogy ez mit jelent, akkor tudtam meg, mikor én lettem később a Fasori Gimnázium vallástanára. A saját könyveiből tanított bennünket. Amikor hetedikbe jártam és még inkább nyolcadikba, akkor azt mondta

nekem: légy lelkésszé! Bizonyára a Szentlélek mondatta ezt vele, vagy pedig csak az, hogy sokat szavaltam, vallásos verseket is, meg saját verseimet is a gyámintézeti ünnepélyeken. Például új volt akkor Reményiknek a „Kegyelem” c. verse. Amikor ez a kedves tanárunk nyugdíjba ment, akkor ünnepeltük őt, én versben köszöntöttem a pódiumról. Így távozott el közülünk a mi kedves Bereczki Sándorunk.

Ez már előjele volt a következő gondolatomnak: a Teológiára kerültem Sopronba. Ez a második megjelölt hely. Négyéves volt akkor még a Teológia. A Teológus Otthon akkor épült fel, amikor első osztályba odakerültem. Egy kétemeletes gyönyörű épület a Lővérek aljában. Sokszor sétáltam és írtam verseket a Lővéreknek a fái alatt. Később senior is lettem, akkor egy külön szobában laktam Dr. Deák János lakása mellett. De addig négy éven át mindig többen laktunk egy-egy szobában. A soproni épület, a teológia épülete pedig másodéves korban épült fel a Deák téren. Csodálatos épület, a pécsi Erzsébet Tudományegyetemnek voltunk az Evangélikus Hittudományi Kara. És ki ült ott a megnyitón? Horthy Miklós kormányzó egy díszes székben.

A teológia négy évről nagyon sokat kellene beszélnem. A Fasori Gimnáziumban váltakozó volt a tanulásom, voltak jobb és kevésbé jobb tárgyak is. A teológia a szívemhez szólt. Mindenben a kiválóságra törekedtem. Különösen két tanár és tantárgy volt nagyon közel a szívemhez. Az egyik idős Prőhle Károly, D. Dr. Prőhle Károly dékán volt, aki a rendszeres teológiát tanította, vagyis a dogmatikát és az etikát, a legnehezebb tárgyakat. A kezét az asztalra tette, és fejből mondta el éveken át az ő tudományát.

A másik egy fiatalabb tanár volt, Dr. Karner Károly, akivel később barátságba kerültem. Ő volt az újszövetségi egzegéta, tehát az Újszövetség aprólékos magyarázója. Tele volt az íróasztala irományokkal, héber, görög és latin szavaknak a tömegével tanított bennünket, de csodálatos módon könyvei is jelentek meg. Azután elkövetkezett a záróvizsga, s én megbetegedtem. Kórházba vittek vakbél operációra. Kétséges volt, hogy le tudom-e tenni a végső vizsgát. Mégis sikerült, meg tudtuk írni a nehéz dolgozatot. „De servo arbitrio” a szolgálai akaratról szólt, Luthernak az egyik leghíresebb munkájáról, amit Erasmus ellenében írt.

Nagyon jól sikerült a dolgozat, valamint a vizsgáink is jól sikerültek. A tanári kar tanakodott, ki milyen osztályzatot kapjon. Mi ott álltunk a folyosón remegve. Nyílt az ajtó, kijött a dékán, D. Dr. Pröhle Károly, meglepetésemre odalépett hozzám, és azt mondta: „Me fobu, monon pisteü”, görögül: Ne félj, csak higgy! Néhányan kaptunk kitüntetéses végbizonyítványt, és ez útmutató volt a jövődre.

A harmadik hely, amit most megemlítek – nagy meglepetésemre – a Deák téri szószék lett. Az ország temploma! Mert nemcsak a Deák téri körzetből jártak oda. Nagy gyülekezet volt, szokatlanul sok férfi és intelligencia ült ott a padokban, persze egyszerűbb emberek is. A Deák téren töltöttem több esztendő t kisebb megszakításokkal. Nem oda szándékoztak vinni. Mi a Fásor mellett laktunk, és Kemény Lajos kedves esperesünk azt mondta, ha végzek, akkor oda kell mennem segédlelkésznek. Hát nem így történt. Raffay püspök az én dolgozatomat találta jónak, és engem rendelt a Deák téri szószékre 22 éves koromban prédikálni. Négyünket avattak akkor lel-

késszé. Raffay Sándor utána azt mondta: „Itt maradsz, fiam, segédlelkésznek.” Kemény Lajos fejet hajtott a püspök előtt. Ez volt a nagy kihívás! A Deák tér, az ország temploma, és meg kellett állni a helyünket! Én is, meg egy-ketten mások is – s ezt nem büszkeségből mondom, hanem valóságképpen – új hangot kezdtünk az igehirdetésben. Akkor ezt úgy neveztük, hogy a reformációnak az újra való hirdetése. Mert a század elején inkább erkölcsi prédikációkat tartottak általában a templomokban, vagy hazafias jellegű prédikációk hangzottak el, mi pedig újra visszatértünk Lutherhez, a reformációhoz. Ez az evangéliumot hirdeti, a megfeszített és feltámadott Krisztust, és hitet kíván a gyülekezettől és mindenkitől.

Hamar megértettek bennünket. Az első könyvem, vagy helyesebben könyvünk Urbán Ernővel 1937-ben jelent meg. Ő két évvel járt felettem, nagyszerű teológus volt. Sajnos mint tábori lelkész a fronton pusztult el. De közös könyvet adtunk ki a saját költségünkön, vagy 100 prédikációt. És nemcsak, hogy elkelt, hanem olyan kritikát kaptunk, amire nem is számítottunk: elismerőt. A fiatalok az új hangért lelkesedtek, amelyet megütöttünk az Anyaszentegyházban.

Hát ez volt a Deák tér, ahonnan mint fiatalok mentünk a vakációban szupplikációkra gyülekezetekbe. Elsőnek Albertiben prédikáltam 1930-ban. Gondoljátok el, ennek több mint 70 esztendeje! És missziós körutakat is végeztünk Deák professzorral a Dunántúlra, és máshova is. Mindenütt mi, fiatalok prédikáltunk. Én legtöbbször verseket szavaltam, mert szereték a verseimet hallgatni.

Nos álljon most itt egy-egy vers a megjelölt három helyről: a Fasorról, Sopronról és a Deák térről:

A mi Fasorunk

(érettségink ötvenedik fordulójára)

„Aurora musis amica” – ellestem
a szép latin szót gyermekként korán.
S most éneket mondjak nektek az estben
félévszázaddal a hajnal után?

Ihlet-e múzsaként a puszta emlék?
Időnk rostáján egy világ kihullt.
Diáknak a Fasorba visszamennék,
de feltámasztható ily messzi múlt?

Várj csak, megállj! Még megfertőz, mint métely
a csüggedt szív, borongó hangulat.
Eljöttél, ifjúlj, vidámabban lépdelj
a lombos vadgesztenyefák alatt!

Hát nincs véredben mindaz, mit átéltél,
tapasztaltál, tanultál valaha?!

Benned lakik s őszödben illő részt kér
tavaszkorodnak fénye, illata.

Kinőttél rég a padból, számtan, hittan
nincs többé, nem tintás kicsiny kezed;
ám mégis minden szó, betűcske itt van,
búvó patakként veled érkezett.

*Nem lettél volna doktor, ha nem táplál
az alma mater tiszta jó tején.
Sok rejtett kincse nélkül, mondd, hol állnál,
s ki állna hittel még ma is helyén?*

*Őrizd a lángot, hitét s tudományét,
míg lelkedben hála harangja szól...
Áldás volt iskolánk, jeles ajándék,
Így emlegették szerte:*

A Fasor!

(1979)

A mi Sopronunk

(Szigorlatunk 55. évfordulójára)

*Látlak-e még, szemembe szökik-e
orcád, vagy álomkép maradsz lelkemben?
Madárként néha búcsúszódd felrebben
s szól: „Mé fobu, monon piszteüe”.*

*Ó, félelemre volt okom elég
elzúgott öt-hat évtized sodrában.
Mi is fogott, hogy nem siklott ki lábam?
Csuszamlós földön járt e nemzedék.*

*Köszönöm én a teológiának!
Fényét el nem orozzák zordon árnyak,
máig világít nékem, mint a Nap.*

*„Ne félj, csak higgy!” – ez valóban a summa,
felgyújtó sugara hulljon utunkra,
hogy higgyünk végig! Nincs cél igazabb.
(Vö. Márk 5,36.)*

(1988)

(A vers negyedik sorában fonetikusán a „Ne félj, csak higgy” görög szövege hangzik)

„Deák-tér”

*Itt álltam rég sápadt-fiatalon.
Most újra itt. Magam vigasztalom.*

*Úzött az ördög tréfát, gúnyt velem,
hiába mégsem folyt e küzdelem.*

*Hogy sok mögöttem-jött láb elhagyott?
Miatta nem táplálok haragot.*

*Barát, ellenség harca váltva dúlt?
Élet sosem volt más mint bonyolult.*

*Elsimul egyszer minden ránc, redő,
mindent egyformán föld a temető.*

*S egyként tarkáll majd millió szírom
ott, hova int – az evangéliom.*

*Vén szószék, melyet tart még az ige –
te szolgálidnak voltam egyike.*

(1987)

A Deák téren 1933. december 24-től, Advent negyedik vasárnapjától, melynek estéje már Szenteste volt, egészen 1941-ig ott voltam némi változtatásokkal. Ez volt az életemnek, a pályámnak a tavasza. Innen kerültem azután először is Berlinbe. Két szemesztert tölthettem a berlini egyetemen 1935–36-ban, mégpedig állami ösztöndíjjal. Én voltam egyedül lelkész, a többi kollégista mind más szakmabeli volt. Éppen ezért talán az igazgató engem nevezett ki seniornak. Egyszerre csak nagy hír jött, meglátogatja a Collegium Hungaricumot a kultuszminiszter, Klebersberg Kuno gróf. Engem bíztak meg az üdvözlétével. Mai napig megvan az a rövid szöveg, amivel őt köszöntöttem. Nagyon kedves volt, amikor válaszképpen azzal fordult felém: köszöni, hogy rövid volt az üdvözlés. Biztos szegény sokat szenvedett a hosszú cirádáktól, amikkel mindenütt méltatták.

Berlinben neves professzorokat hallgattam. Megvallom utólag, volt olyan szándékom, hogy doktorálni szeretnék, a témám pedig Luther az igehirdető volt. Leonhard Fendt volt ennek a nagyszerű professzora, akinél számos ízben jártam, és gyorsírással rengeteget jegyzeteltem előadásaiából. De ez mind kevés volt ahhoz, hogy disszertációt írjak, és hazajövet annyi munka várt rám, hogy ez nem is volt lehetséges. Mindenesetre a Luther-tanulmányok nagyon fontosak voltak egész életemben. Több versem is szólt róla, munkájáról, életének eseményeiről. Egyet hadd hozzunk ide!

Vallomás

*Lutherom, Lutherom! Ki vagy te nagy s erős?
Hősöknél hősibb vagy. És érzem, mégse hős.*

*Életed lobogó lánggal írt költemény.
Régóta olvasom, rajongva őrzöm én.*

*S nem fakul, fényét nem vették el századok:
még érted remegek, még veled lázadok.*

*Veszélyek ösvényén, csillagtalán úton
igazság szerelmét tetőled tanulom.*

*Halni mertél volna. Husz János és közéd
ki állt, hogy elkerüld a máglya rőt tüzét?*

*Hogy néked sikerült áttörned a falat!
(Hány mártír vére folyt, csorgott el az alatt!)*

*Miként bábjátékos a kedvelt figurát,
úgy rángatott az Úr kedvét töltve ki rád.*

*Pályádon mindenütt az Ő keze nyoma,
nem a vak sors formált, ha jó, ha mostoha.*

*S te is akartad Őt, mint aki építéd
országát, világát. Bizalmaid volt, hited!*

*Nincsen lehetetlen az előtt, aki hisz:
üdvvé lesz a kereszt, rózsává a tövis.*

*Lutherom, Lutherom! Ki vagy te nagy s erős?
kutatlak, s szemből más néz rám, nem a hős.*

*Isten gyermeke vagy – bizony fényes orom,
én pedig – testvéred, bárcsak porszem, korom.*

(1967)

A Collegium Hungaricumba két örökre emlékezetes élményem fűz. Az egyik Áprily Lajoshoz kapcsolódik. Erdélyből jött, Jékely Lajos volt a családi neve. Tegnap éppen a tévében a fiáról volt nagyon szép megemlékezés, aki szintén költő volt. Nos Áprily Lajos mint a Baár-Madas gimnázium igazgatója Németországban gimnáziumokat látogatott, de a szünidőben, a téli szünidő három hetében ott lakott velünk a kollégiumban. Úgyhogy sokszor találkoztunk és sétáltunk együtt. Egyszer pedig bejött a szobámba, ahol éppen ott feküdt az a versem, amit ottani élményeimről írtam. Kezébe vette, elolvasta, és nagyon biztatott. Soha többé nem találkoztunk. Szinte minden versét olvastam, és elismerem, hogy hatással voltak rám. Az általa olvasott versem komoly élmény után született, olvasuk el most mi is!

Téli éjféli

Sötéten jó: holló-csuhája
nyúhetlen, meg nem unt ruhája.

Ma csillag-ékszerét se rakja
koromhajába. Dúl haragja.

Nem lopva siklik, rejtett részen,
jelentve támad nyíl-merészen.

S a megjelentett pillanatba
megküzd velünk egy pillanatra...

A bájos álmod rosszakarva
egy baljós képpel megzavarja.

Ki sorsát marja, tépi, azt a
harang-ütéssel megriasztja.

Ki mámorában őrzöng, ordít,
kelyhébe annak ürmöt csordít.

Vándor nem tudja: merre, hol van?
Báránka bég egy szűk akolban.

Levélke hull le, rőt, utolsó,
lenn várja dús avar-koporsó.

*Fehér ablak-fám árnya reszket,
s vetít egy óriás – keresztet!*

*Az árnyak ágyamhoz találhatnak:
– Most ízét érzem a halálnak!*

(BERLIN, 1935)

Olyan volt a szobám ablaka éjszakai fényben, mint egy kereszt. Erről szól a vers maga is.

Még Áprilynál is nagyobb élményem volt Niemöllerral való találkozásom. Martin Niemöller volt az a hőse a német egyházi mozgalomnak, aki tengeralattjáró kapitányból lett evangélikus lelkész, és akit Hitler a legszemélyesebb ellenségének tartott. Dahlemben szolgált, Berlinnek a határán. Nekem akkor már volt a zsebemben „rote Karte”. Ez egy piros igazolvány volt, a hitvalló gyülekezetek istentiszteleteire csak ezzel lehetett bemenni. Ezt mástól kaptam, nem Niemöllertől, de ez adta a lehetőséget, hogy ő fogadott engem. Földalatti vasúton futottunk ki Dahlembé, és a következő versem is erről szól. Két rövid, két hosszú sor, soha ilyen verset többet nem írtam. A földalatti vasútnak a mozgását jelöli.

Dahlembé érve Niemöller fogadott. Amikor a szobájába léptem és bemutatkoztam, fogott egy pokrócot, letakarta a telefonját, és azt mondta: menjünk át a másik szobámba. Lehallgatták őt és azokat, akik bátrak voltak hozzá elmenni, és vele beszélgettek. És azután bizalmasan elmondta mindazt a küzdelmet, amivel a hitvalló egyház küzdött annak idején. Hogy

ez mi volt, azt én saját tapasztalatomból is el tudom mondani. Egyszer elmentem egy ún. pogány-keresztyén összejövetelre, ahol hitleristák voltak, szocialisták, egyházellenesek. Majdnem ottfeledtem a bőrrömet is, mert amikor ordítva énekelték a Horstwessel Lied-et, akkor én ülve maradtam. Megtámadtak miatta, de hát én nem ismertem ezt az éneket. Aztán mégiscsak kimenekültem közülük.

Rettenetes időket élt át akkor a keresztyén egyház. Mind-egyik felekezett. Mivel Németországban többségben voltak az evangélikusok, ők voltak a legnagyobb ellenségei a hitlerizmusnak. Hát ezt is átélhettem. Niemöllerrel való találkozásom feledhetetlen maradt. Erről az utazásomról és a vele való találkozásomról is írtam verset másnap.

Vasárnap Dahlemben

*Fejünk felett,
a föld felett
a szél ma hópihékkal játszik, kört szalad.
Mi meg repülünk – mint a nyíl – a föld alatt.*

*Ott fönn: fehér,
minden fehér,
káprázatos, tündéri, téli látomás.
Itt lenn: homály meg sok-sok sápadt állomás.*

*De kinn vagyunk,
már itt vagyunk.
Városka, róla négy világtáj ír s beszél,
itt Kőóriásnak köntösén a csipkeszél.*

*A rengeteg
kőrengeteg
ölen ott benn: a hó már hóvíz-pocsolya.
Itt künn: vakít még gyémántfénye s mosolya.*

*Csak egy felé,
templom felé
siet mindenki, szűzi hóra rátapos.
Ez mind befér? Csodálatos. Csodálatos!*

*A kapuban,
szűk kapuban
ott látod barna, falra-vert kereszt előtt
bőrövvvel, szőrben, bottal a Keresztelőt.*

*Belül: tele,
csordult tele.
Künn: némaságnak dermedt zord hona.
Itt benn: felbúg és forrón zeng az orgona.*

*Ott künn: havas,
hideg-havas
az út, a rét, a fák, madárka-etető.
Itt benn: derű, virág, pirosbordás tető.*

*Künn: bósz világ,
ördög-világ.
Kacagva harsog, zúg az átok tengere.
Itt benn: szívünkön sújt az Isten embere...
...Dahlem! – Télben,
fehér télben.*

*Szép vagy, hullott szirmok közt nyíló lilium:
a te kelyhedbe menekült az üldözött –*

Evangéliom!

(BERLIN, 1936)

(Dahlem: itt lelkészkedett és prédikált vasárnaponként Martin Niemöller (1892–1984), a német evangélikus hitvalló-egyháznak erős hitű, bátor szavú, vezető férfia.)

A másik kitérőről csak röviden. A Deák téri koromban nagy meglepetésre megválasztottak a Fasori Gimnázium vallástanárának Sólyom Jenő után. Bereczki Sándort Sólyom Jenő követte, aki aztán doktorált, és a Teológián lett tanár. Engem választottak meg akkor a Fasorban vallástanárnak, ahol három évet töltöttem. Onnan elkerültem vissza a Deák térre, mert Magócs Károly, a püspöki másodlelkész megbetegedett, sajnos hamarosan el is hunyt, és Raffay püspök akkor hívott vissza püspöki másodlelkésznek. A püspök ugyanis havonta csak egyszer prédikált a Deák téren, egyébként a püspöki másodlelkész vezette a segédlelkészekkel a gyülekezetet. Hát így kerültem vissza még egyszer a Deák térre, de csak egy esztendőre.

S akkor jött az óriási változás a Pesti Evangélikus Egyház életében. Addig három lelkészi kör volt: a Deák tér, a Fasor a gyönyörű gimnáziummal és Kőbánya. Ekkor két új lelkészkört alkottak: az egyik Angyalföld volt, oda az ottani vallástanár került lelkésznek, a másik pedig a senkiföldje, Zugló. Ezt a Fasorról választották le.

Volt már ugyan egy iskolában istentisztelet, és hitoktatás is folyt természetesen, de nem volt önálló egyházközség, és temploma se volt. Raffay püspök hivatott, és azt mondta nekem: „Fiam, te mégy ki Zuglóba, te vagy a legfiatalabb.” (Harmincéves voltam!) „Egy félév múlva állni fog a templomod.” És ő ezt komolyan gondolta. Akkor kezdett süvíteni a háború szele. És jött is iszonyatosan. Egy év múlva ugyan sikerült az alapkövet lerakni, és állt is valamelyest a templomnak egy-két fala, de évekbe telt, mire valóban egyházközséggé alakulhatunk. Ezt a rettenetes és gyönyörű időt nekem kellett mint fiatalembernek éveken át átélni. Erre az időre esik jegyességem

is, amely majdnem két évig tartott, mert nem volt hol laknunk. Végre aztán házasságot köthettünk 1944-ben, amit azóta is boldogan élünk át, úgyhogy már 18 unokánk is van, akik közül hála Isten sokan itt vannak.

No, elég az hozzá, hogy folytatnom kell a dolgot! Zugló volt *életemnek a nyara*. A munkának a dandárja. Maga a templomépítés óriási küzdelmekbe telt. De a gyülekezet összeszedése is, egy új gyülekezet megalakítása. Én voltam tulajdonképpen az első lelkésze a zuglói gyülekezetnek. Már 1950-et írtunk, amikor az a hír járta – a parókia állt már, és már házas voltam –, hogy lefoglalják raktárnak a félig üres templomot, mert még csak homok volt az alján, és padozata nem volt. Ezt komolyan kellett venni. Megkértük akkor Kemény Lajos faszori esperest, jöjjön, és ideiglenesen szentelje fel a templomot. Az oltár helyén egy egyszerű asztal állt. A tetőzet még nyitva volt, és madarak csiripeltek. Aztán felépült lassan a templom is, de akkor már 1953-at írtunk. Tehát 1941-től 1953-ig küzdöttünk, mire templomunk lett! Addig csak egy teremben – a parókia az emeleten volt, a földszinten volt ez a terem – tartottuk az istentiszteleteket és mindenféle alkalmat. A Zuglói Evangélikus Egyházközség 1953-ban lett önállóvá. Többé nem egy lelkészi köre a Pesti Egyháznak, hanem önálló gyülekezet. Ott voltam aztán évekig, és a templomépítés mellett sokkal szebb és gyönyörűbb volt a lelki munka, ifjúság, gyermekbibliakör, látogatások.

Emlékszem azokra a szörnyű időkre, amikor betörték az oroszok, elfoglalták a templomhelyet, a parókiát, és minket kiűztek. A Luther-kabátot magammal vittem a táskámban, és a pincékben – ahová menekültem – tartottam az istentiszteletet

a nyomorult embereknek. És Luther-kabátban jártam látogatni a híveket is, mert megtudtuk azt, hogy a nyugatiakkal szövetséget kötöttek az oroszok, és nem volt szabad az egyházat bántaniuk. Micsoda emlékek fűződnek ehhez! Amikor pl. egy pincébe ellátogattam a híveimhez, azok sírva fogadtak, és egy tojással megajándékoztak, mert éhezünk, és a tojás volt az ebédünk a főzelék mellett.

A szeretetház már állt. Pestnek a legmodernebb, legszebb egyemeletes szeretetháza, 45 öreg nénikével és diakonissza vezetéssel. Én voltam az igazgatója. Huszonöt nap alatt huszonegyen haltak meg. Bombatalálat érte a házat. Igaz, hogy a lakók a pincében voltak, és a bomba nem tett kárt bennük. De aki tudott, menekült, aki nem, az ott hevert. Sorra haltak az öregség miatt, hiszen mind 80 év körüliek voltak, vagy még idősebbek.

Hát ilyen emlékeink is vannak a zuglói időből. De a legtragikusabb az volt, hogy el kellett takarodnom abból a gyülekezetből, amelyet fölépítettem. Mert olyan püspökeink lettek, akik az AEH hatalma alatt voltak. Végülis Hatvanba száműztek. Hatvan–Gyöngyös nagyon kedves, kicsinyke gyülekezet volt. Igazán jól éreztem magam, és ők is szerettek. Ugyanúgy prédikáltam itt én is mint a Deák téren és Zuglóban, de a fájdalom azért ott volt a szívemben.

Huszonegy évig, nyugdíjazásomig éltem ott a hatvani szórványban. Ott nőttek fel a gyermekeim, de amikor érettségiztek – mert továbbtanulásra nem volt lehetőség Hatvanban –, akkor feljöttek Pestre édesanyámhoz, húgomhoz, akik még éltek, és sorra ott tartózkodtak, hogy a felsőbb iskolákat, egyetemet elvégezzék.

Hát ez volt Zugló. Még valamit talán hadd mondjak el Zuglóról. Ekkor kezdődött Ordass püspöknek a rettenetes harca. Én akkor már évek óta a Lelkészegeyesület elnöke voltam fiatalon és szerkesztője az egyház folyóiratának is, a „Lelkipásztor”-nak. Ordass Lajost, mint Wolf Lajost Cegléden, szupplikáció alkalmával ismertem meg, és annyira megszerettük egymást – bár 10 év volt közöttünk –, hogy később is meghívott szolgálatra. Amikor pedig Pestre került, ide Kelenföldre, akkor gyakran találkoztunk. Így nem véletlen, hogy évekkel ezelőtt az emléktáblát, amely itt kinn áll, én avattam fel. Erre emlékezzetek, kedves testvéreim! De másutt is együtt voltunk. Szörnyű harcok idején. Megvallom, nem egyszer még tanácsot is kért tőlem, mint barátjától. Csodálatos ember volt. Verset is írtam róla, már akkor nem élt. Az egészet nem olvasom el, csak az utolsó sorait. Ez egy szonett volt. Nem tudom, tudjátok-e mi a szonett, 14 soros vers tökéletes rímekkel, lehetőleg vagy jambus vagy más versformában. Valamikor Petrarca meg mások indították el a szonett műfajt. Így hangzott az Ordassról szóló versem, csak az utolsó hat sorát olvasom fel:

*Szólt, tett időben s keresztjét fölvette
Nem várva, majd más szól, tesz őhelyette,
Hű pásztor baj elől nem menekül...*

*Azóta azt a kort már megítélték
Merjük már írni; hamis volt a mérték,
Ő akkor merte, hitből, egyedül.*

Valóban nem volt párja annak, amit Ordass tett. Mindenki megtört és meghajolt. Meglátogathattam őt Szegeden a Csillag börtönben is. De csak azért, mert a Lelkészegyesület elnöke voltam, és Turóczy püspök magával vitt. Sose felejttem el a börtönben való találkozásunkat. Micsoda hűséggel utasította el azt, hogy szabadlábra helyezik, ha megadja magát. Ott ült az ellenőr is, hallgatott mindent mellettünk. Nem adta meg magát, pedig majdnem mindenki elhagyta őt már akkor. Aztán rehabilitálták 1956-ban, de még a forradalom előtti napokban történt a rehabilitálása. Akkor elmentünk néhányan a lakására, és én egy verset olvastam fel neki Dánielről, aki az orosz-lánok verméből szabadult. Így szabadult ő is. Sajnos rövid ideig tartott az ő új püspöksége. Megint félreállították, és élete végéig ezt a rabságot, ezt a magánosságot kellett neki viselnie. De nem egyszer meglátogattam őt Hatvanból, és megismertem az utcasarkon azt a besúgót, aki azt leste, hogy ki megy be a lakásába. Mindent megfigyeltek, és mindent számon tartottak. Ő kitartott, mindvégig kitartott. Becsüljétek meg ezt az emléktáblát, ami itt van, a volt kelenföldi lelkésznek az emléktábláját!

Hát ennyit Ordassról, testvéreim. Még annyit hadd mondjak el, hogy erre az időre esik egy kedves emlékem 1944-ben. Akkor már túl voltunk a pesti ostromon, de azért orosz megszállás alatt voltunk. Ekkor a protestáns egyházak egy nagy budapesti evangélicizációt rendeztek majdnem minden templomunkban. Kemény Lajos jött hozzám a Bethesda kertjébe, mert betegség után ott lábadoztam, és azt mondja: Lacikám, a tékozló fiú példázatáról fog minden templomban prédikálni az evangélicizációs lelkész. Írj egy éneket! Hát mondtam: Lajos

bácsi, ezt én nem merem vállalni. És két nap múlva elküldtem neki a tékozló fiúról szóló éneket, amihez Weltler Jenő, Deák téri karnagy írt gyönyörű szép dallamot. Egy héten át egész Pesten ezt énekelték. Elég hosszú, azt a pillanatot örökíti meg a vers, amikor apjával újra találkozik hazatérve a tékozló fiú, és bűnbánatot akar tartani. De apja nem engedi végigmondani, hanem megöleli őt, gyűrűt húz a kezére, és nagy lakomát rendez fiának a fogadására.

Hát ennyit a tékozló fiúról és az Ordass ügyről. Ezt nevezem *életem őszének*, a huszonegy évet Hatvanban, Gyöngyösön és annak a szórványaiban. Ami azóta telt, azt *életem télének* nevezhetem, ez is már több mint húsz év, Isten kegyelméből őriztettem meg. Sajnos négy évvel ezelőtt combnyaktörést szenvedtem, és azóta nem tudok járni már a kelenföldi templomba sem. Ez is csoda, hogy egyszer eljöttem, helyesebben elhoztak, hiszen eljönni magamtól nem tudok. De mindig imádkozom az egész gyülekezetért, és áldom Istent azért, hogy idejöhöttem.

Még a hatvan–gyöngyös-i időkben történt az, hogy jóformán senkivel nem tudtam barátságot kötni: mindenki került. Legfeljebb Miskolcon, ahol – mert odatartoztunk, és akkor ott volt esperes a mostani püspök – szeretettel fogadtak különben. De csak egy valaki volt, akihez közel voltam, és ez Dóka Zoltán hévizgyörki lelkész volt, aki most két éve halt meg. Ő nálam is keményebb dolgokat élt át a hitben való megállásában, az egyik versemet nagyon szerette. Bizonyosan azért, mert Krisztusnak a sorsa egy kicsit minket is érintett.

A bántalmazotthoz

*Jézusom, te Bántalmazott,
megfenyített, csontig-aszott,
függesz a fán, a szögeken –
kínodhoz a szót nem lelem.
Lelked is hány ütést kapott,
egész világ rágalmazott.
Világ bűnét megvallani
honnan, honnan vegyem a szót?*

*Hogy mi lehessünk bántatlan,
te bántódtál, ó ártatlan.
Elzengeném köszönetem,
de a méltó szót nem lelem.
Én vétkeztem s te vagy halott,
te megölt – én oltalmazott!
Amit érzek, elmondani
honnan, honnan vegyem a szót?*

*Nagy a titok, felettébb nagy:
merő seb vagy, csupa vér vagy...
Kiáltanék, de nem merem
megtenni s a szót sem lelem.
Ó szeplőtlen fogantatott,
Ádám bűne rád származott!
E zord talányt megoldani
honnan, honnan vegyem a szót?*

*Némán nézem keresztedet,
én Jézusom, s úgy reszketek
hallgatagon, szótalantul,
mint aki a csöndben tanul.
Ha akarnék is szólani,
honnan, honnan venném a szót?
Nincs más, térdet kell hajtani
előtted, ó Bántalmazott!*

(1960)

Befejezem: ezt neveztem telemnek, az itteni, kelenföldi szolgálatot. Kedves Bencze Imre, meg Missura Tibor nagyon nagy barátsággal fogadtak mint nyugdíjast, és sokat szolgálhattam, még vagy tizenöt éven át itt is, de másutt is az országban. Úgyhogy több mint fél évszázadra nyúlik el az én igehirdetői szolgálatom.

Erre az időre esik valami, amit meg kell még jegyeznem. Ez pedig 1988-ban történt. Dr. Harmati Béla volt akkor már a püspök. Ő vetette föl azt a gondolatot, hogy a rehabilitációm kapcsán tartsak a Zuglói Gyülekezetben igehirdetési szolgálatot. Erre az istentiszteletre 1988. május 8-án került sor.

Azután is, egyszer-kétszer még jártam itt. Betegségem ideje alatt nem tehetem. Most vasárnap volt a 60 éves templom alapkövetétel emlékünnepe. Egy levelet írtam üdvözlötül. Van egy versem, amit még befejezésésképpen kérem, hogy olvassunk el. Ez a „Zuglóban újra” című, amely 1988-ban íródott:

Zuglóban újra

*„Nem vádlott és nem vádló, csak tanú”
mondotta rólam püspökünk találón.
Vádlottnak lenni bántó, szomorú,
vádlónak kínosabb mint gyötrő álom.*

*A tanúság is akkor boldogít,
ha mentő szó, nemcsak póre igazság.
Krisztus tanúja lennem holtomig –
fejem szebb dísszel nem koronázhatnák!*

*Az, az akartam lenni mindig én,
tanúskodó az ártatlan Bárányról,
ki megnyíratatása idején
legfeljebb néma túrésével vádol.*

*Ó, szelíd Bárány! Számos év után
ma újra itt a Te tanúd lehettem:
méltatlan követő véred nyomán,
mégis részes kivívott győzelmedben.*

(1988)

Köszönöm kedves vendégünknek, Sellei Zoltánnak, akit én először látok, és nagyon köszönöm a kedves előadását, hogy verseimet fölolvasta. Isten éltesse, és tartsa meg őt hasonló szolgálatokban!

És köszöntöm az egész gyülekezetet is, a kedves esperes Urat, Szeverényi Jánost is, hogy meghívott erre az alkalomra.

Befejezésül hadd áruljak el egy titkot! Mit csináltam húsz év alatt nyugdíjas időmben? Sokat olvastam, sok verset írtam, több ezer négysoros verset is. Néhány száz ebből már megjelent, a java része még őrzi a titkot. A legutolsót, a mai napra szólót most olvasom fel, ezt még senki nem hallotta:

Ádventi színben

*Verset hoztam virágot Kelenföldre.
S bár illőbb volna télben fenyő zöldje,
Rím kedvéért liluljon mint ciklámen,
Karácsony-várón mondjuk reá: Ámen.*

(2002. DEC. 7.)

Függelék

A tékozló fiú atyja viszontlátásakor

*Atyám, ne fond karod nyakamra,
lány ölelése fojtogat;
lehervadt régen orcám hamva,
tartsd vissza most a csókodat –
mert vétkeztem Teellened,
nem vagyok többé gyermeked!*

*Koldus vagyok, rongyos ruhájú,
pazarló, léha, sőt vak is.
Nem illet engem, csak a vályú,
megelégedném azzal is.
Hagyd most a régit, fényeset –
leszek legkisebb béreled.*

*Kiadtd már a rám eső részt,
nem jár nekem több semmi más.
Hogy ínséget láttam s törődést,
csak én, csak én vagyok hibás.
Eltékozoltam jussomat,
mindent, mit név és otthon ad.*

*Ujjamra mégis gyűrűt húzol?
Díszesre váltod rossz gúnyám?
Szíved szerelme most is unszol
sok bánatjárta év után?
Ó, szív, atyai szív, örök!
Eléd roskadva megtörök.*

*Nagyobb a szíved, mint a vétkem,
mint ennen kebelemben a vád.
Kivet mindenki, szomjan-étlen,
Te vagy most egyetlen barát.
Magam utálok, más kerül.
Te szeretsz híven egyedül.*

*Atyám, ölelj hát, csókold orcám,
édes, akár bocsánatod.
Kit visszavártál, bűne harcán,
fiad meghalt s feltámadott.
Ó, hív a ház! – add a sarut:
Ki elveszett, ma hazajut.*

(1944)

felismerés

A TÉKOZLÓ FIÚ ATYJA VISZONTLÁTÁSÁKOR.

Lukács XV.11-24.

Weltler Jenő

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a 3/4 time signature. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music features a simple harmonic accompaniment with quarter and eighth notes.

The second system of musical notation continues the piece with two staves in the same key signature and time signature. The melody in the upper staff moves through various intervals, while the bass line provides a steady accompaniment.

The third system of musical notation shows further development of the melody and accompaniment. The upper staff features some syncopation and rests, while the bass line remains consistent in its rhythmic pattern.

The fourth system of musical notation concludes the piece. The melody in the upper staff ends with a final cadence, and the bass line provides a clear resolution.

Fk.: Weltler J. Bpest.

Nyom.: Stechora K. Bpest. V. Arany J.-u. 7.

Mit jelentett ebben a családban felnőni?

Nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy családunk élétébe betekintést nyújtsak, s elmondjam, hogy milyen is volt ebben a családban felnőni.

Bár első gondolatom az volt, hogy legegyszerűbb lenne ezt apának megírni, hiszen természetesen ő tud a családban a legjobban fogalmazni. S ezzel – hogy ne rögtön a komoly dolgokkal kezdjem – máris elárultam valamit. Nevezetesen azt, hogy mindig volt otthon a levegőben valami kedves humor. Ez mindnyájunkat segített, és átsegített sokmindenen. Boldogan mondhatom, hogy ez a mai napig is így van, mindegyikünk szeret viccelődni és nem élcelődni.

Nos, hogy visszakanyarodjam mondanivalóm elejére: édesapám szülei egyszerű emberek voltak. Tanulmányaiban apa kiváló volt, s ezért a szülők mindent megtettek, hogy taníttassák. Tudtommal egyik tanára javaslatára ment a teológiára, mely akkor még Sopronban volt. Édesanyám szülei is egyszerű emberek voltak, nekik egy kis üzletük volt Pestszentlőrincen.

Mindkét oldalról evangélikusok voltak a felmenő ősök is, és mindkét családban komoly hitélet zajlott. Szüleim egy pest-szentlőrinci szeretetvendégségen ismerkedtek meg, házasságukból hat gyermek született.

Elsősorban példaadással neveltek bennünket. Ők békességben, harmóniában éltek. Nemcsak szerették, de tisztelték és megbecsülték egymást. Méltányolták egymás cselekedeteiben a jószándékot, és hűségesen kitartottak egymás mellett hatvan éven át. Példaértékű életük természetesen a Szentírásban gyökerezik: teljes szívvel hisznek az isteni gondviselésben és Isten megtartó kegyelmében.

Hagyományos családmodell volt a miénk. Édesapánk elsősorban hivatásának élt, édesanyánk pedig állandó jelenlétével a biztonságot jelentette nekünk, gyerekeknek. Egy Campbell könyvben olvastam egyszer, hogy a “nagy emberek mögött mindig nagy feleségek vannak”. Ezzel az idézettel talán sikerül érzékeltetnem, anyában megvolt az a csodálatos képesség, hogy olyan háttérrel volt képes biztosítani apa számára, amely mellett ki tudott bontakozni.

Édesapánk irodalomszeretetét, könyvtárát látva ma is érték a könyv mindnyájunk számára. Mint tudjuk, nagyon szereti a verseket, s pillanatnyilag a hatezredik négy sorosánál tart, hisz ő is írogat. Gyermekkorunkban nem egyszer versidézeteket tett fel találós kérdésként közös étkezések alkalmával, s persze ritkán és csak véletlenül találtunk el egyet-egyet.

Édesanyánktól a muzikalitást, a kézügyességet örököltük. Hatvanban ő kántorizált. Mindannyian tanultunk zenét. Emlékszem, hogy a család egyetlen szórakozása a zenehallgatás volt, többnyire vasárnap délután beültünk apa dolgozószobájába, és Mozartot, Vivaldit hallgattunk.

A gyülekezet mindenkori életébe természetesen bekapcsolódtunk, ha kellett harangoztunk, vagy szeretetvendégségeken mondtunk verset, adtunk elő kisebb zongoradarabokat.

A tágabb családi kör szeretetét is élvezhettük, gyönyörű heteket töltöttünk nyáron anyai nagynéniknél, nagybácsiknál. Apai nagynéninknél pedig lakhattunk a továbbtanulás éve alatt.

Fegyelmezés tekintetében mindig szelíd kérések hangzottak el. Egyetlen esetre emlékszem, amikor verést kaptam, nyilván azért is maradt emlékezetes, mert apa egyébként sosem emelt ránk kezét. Egyik ismerősünk mesélte, hogy a legszigorúbb megjegyzése bátyám viselkedésére az volt: “kisfiam, minősíthetetlen a magaviseleted”.

Tanulás során leginkább irodalmi dolgozatoknál kértük a segítségét. Sok ötös fogalmazást sikerült így kapnunk. Egy ízben a nővérem dolgozatára azt írta a tanár, hogy igazán érbevésendő gondolatok. Ez aztán szállóigévé vált otthon, és sokat neveltünk rajta.

A sport egyik szülőnknek sem volt erőssége, a szellemiség győzött ezúttal is, sakkozni tanultunk mindannyian. Bár egy-egy ping-pong és gombfocimeccsre apát is el lehetett csalni.

Anyagiak tekintetében – bármilyen hihetetlen – nem zavarta boldogságunkat, hogy nagyon szerény körülmények között nőttünk fel. Anya nagyon sok mindent megvarrt nekünk. Emlékszem, mikor egy iskolai, egri uszodalátogatásra egy este alatt varrt nekem egy fürdőruhát. Örültünk mindennek, amit kaptunk, és megtanultuk, hogyan legyünk elégedettek azzal, amink van. Ez nem azt jelenti, hogy igénytelenek lennénk. Sokkal inkább azt, hogy nem az anyagiak terén vagyunk igényesek. Más szempontok a fontosak.

S végül, a szüleinktől kapott szeretetet szeretném hangsúlyozni nemcsak nevelésünkre vonatkozóan, hanem egész éle-

tükre vetítve. Felnőtt fejjel látom, hogy milyen sokféle szeretet létezik környezetünkben. Nagyon hálás vagyok azért, hogy tőlük ezt a fajta szeretetet kaptuk. Azt, amelyet sehol másutt még nem tapasztaltam: az igazi, tiszta és őszinte szeretetet, amelyet remélem, mi is tovább tudunk örökíteni utódainkban.

Napjainkban általános nézet, hogy nem lehet egy-két gyermeknél többet vállalni, eltartani. Szüleinknek ez sikerült. Bizonyára sokszor nagyon nehéz körülmények között neveltek bennünket, de ebből nem sokat vettünk észre. Előttünk ez nem volt téma, sosem panaszkodtak. Ez ma is így van, saját problémáikról keveset hallunk, inkább a gyerekek és unokák aktuális örömeiről, gondjairól mesélnek. Ők kötik össze a nagy családot, s biztos vagyok benne, hogy a mindennapjaikban imádsággal hordoznak mindnyájunkat.

Kelenföld, 2002. december 7.

Veperdiné Scholz Mária

A kinyilatkoztatás misztériuma

*Szentháromságnak hívjuk az egy Istent.
Hol, merre leljük odafönt vagy itt lent?
Hogy ne maradjon kérdésünk rejtély:
Kisdedként jött. Ó, betlehemi szent Éj!*

Hogy el ne nyeljen

*„Hit által keltek át a tengeren.”
Tengerreszállás most az életem,
Csak víz, csak ár, föl sem tűnik sziget.
Most adj Uram, e tengeren hitet.*

(Vö. Zsid. 11,29.)

Hosszas keresés után

*Mint aki végleg letett róla,
Hogy rátaláljon valahára
Létének magyarázatára,
Várok – az örökkévalóra.*

Istenkép

*Bármilyennek képzeled el Őt,
Csöndben térdet hajts az Úr előtt.
Orcáját most bármint festik, vésik,
Színről színre látásunk még késik.*

